

Het verhaal van de koloniale kernmachtketen

Ik heb dit geschreven na een bezoek aan de tentoonstelling “Between Fires – Irradiated Imaginations & Anti-Nuclear Solidarities” in Framer Framed. Het gaat over de verwevenheid van koloniale machtsstructuren in de keten van kernmachten en de schade die het aanricht ver weg en dichtbij, lang voor en lang na dat de bom ontploft.

Ik wil jullie meenemen langs vier plekken, van verschillende continenten en uithoeken van de wereld, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn in de koloniale kernmachtketen.

Congo

Een jongetje in Congo rent op blote voeten, door rood stof dat aan zijn huid blijft kleven. Hij speelt verstoppertje met zijn vriendjes tussen de kleurrijke doeken die wapperen in de wind en luistert naar het knisperende vuur waarop zijn moeder zijn favoriete maaltijd bereid, altijd gedeeld met de mensen van het dorp, in het dagelijkse gebruik van uitwisseling, delen, overvloed maken van te korten, hier is er altijd genoeg.

Dan wordt er iets ontdekt onder zijn voeten. Waar zijn huis stond en hij voorheen nog boeken las en luisterde naar opa's verhalen, graven grote monsters nu diepe kuilen. Waar leven groeide en gevierd werd ligt nu een groot gapend gat die het uit lijkt te schreeuwen naar de wijde hemel die niet anders kan dan toekijken en alleen nog maar kan huilen zonder tranen. Het land om het gapende gat droogt op en het jongetje moet weg van zijn land. Ver weg, voorbij de grenzen van straling van het onzichtbare vergif dat wordt opgegraven. Maar zijn vriendjes mogen blijven. Zij mogen helpen graven, tot hun handen zwart zijn en hun longen zwaar en de ziektes waar zij in eigen taal geen naam voor hebben hun kleine lijfjes hebben opgebrand.

Nevada

Een grootmoeder in Nevada, verteld haar kleinkinderen over land dat leeft en bergen die luisteren. Verhalen die niet van haar alleen zijn, maar die haar moeder haar vertelde en haar grootmoeder daarvoor. Ze kent haar land. Ze weet waar in de lente het water zich verzamelt, welke struik geneeskracht draagt, waar de dieren hun sporen achterlaten en wanneer de zon de bergen precies zo raakt dat haar kleinkinderen weten dat het tijd is om naar huis te komen.

De kleinkinderen tekenen met hun vingers op de grond, als de lucht opeens blindmakend wordt verlicht. In de verte groeit een witte flits uit tot een tweede zon. Een oorverdovende knal trilt kleine trommelvliesjes kapot. De straling gaat dwars door de huid en weefsel van de moeders buik, in het lijfje van haar ongeboren kind. Dwars door de vruchtbare bodem waar vergiftigde zaadjes vergeten hoe ze moeten groeien.

Hiroshima

Een schoolmeisje in Hiroshima, strijkt haar schooluniform glad. De wereld is in oorlog, zeggen de grote mensen. Ze fluisteren over steden die zijn gebombardeerd en zonen die niet meer terugkomen. Maar voor haar lijkt die oorlog ver weg. Haar moeder wikkelt haastig een aantal rijstballetjes in een doek en stopt ze in haar schooltas. Het is laat, haar buurmeisje staat al te wachten.

Samen hollen ze naar school, als in één flits al haar ledematen uit haar lijf worden getrokken en alles om haar heen stopt met bestaan, als met één besluit door mannen met stropdassen en te veel macht, die het meisjes naam niet kennen, al haar toekomstromen worden uitgewist, met een wapen dat nooit had mogen bestaan en voor de explosie al zoveel schade had aangericht.

In Congo. In Nevada. En nu hier.

Volkel

Een jongen fietst langs de hekken van vliegbasis Volkel. Hij ziet F-35's opstijgen. Hij weet niet wat het betekent dat er onder een paar meter beton bommen liggen die duizenden keren krachtiger zijn dan de bom die het schoolmeisje en haar stad verwoestte. Zijn moeder zegt dat het een militaire basis is. Zijn meester op school heeft het er nooit over. Met zijn oom gaat hij soms kijken hoe de straaljagers strepen snijden in de lucht, als soldaten leren hoe je een wereld zo effectief en efficiënt mogelijk verwoest. Soms vindt hij het geluid vervelend en soms vindt hij het machtig mooi. Hij weet niet van het jongetje in Congo, van de grootmoeder in Nevada, van het land dat leeft en de berg die luistert. Hij weet niet van het schoolmeisje in Hiroshima en hij weet niet van vrede die niet hoeft worden afgedwongen door dreiging met geweld.

Naast het hek groeit een kleine eikenboom. Een vijg. Helikopterzaadjes van een esdoorn landen tussen de stenen en vinden een kier waar wortels zich vastgrijpen. Jaar na jaar groeien ze een stukje verder. Hun bladeren vangen iets op van de koolstof die de straaljagers uitstoten. Hun wortels duwen langzaam tegen het asfalt en tegen de vanzelfsprekendheid waarmee oorlog wordt voorbereid.

Als het aan ons mensen was overgelaten dan waren we allang verloren, maar de bomen helpen ons. Alleen samen kunnen we iets betekenen tegen die grote machten en krachten van oorlog en vernietiging.

Dat vrede, net als deze bomen, als een bos mag blijven groeien, woekerend over de militaire basis heen en over onze logica van geweld, van deze koloniale kernmachtketen.